

ความเป็นไทย - วัฒนธรรม

โดย Min Sen Concept 11 พฤศจิกายน 2563

คำว่า “ไทย” หรือ “ประเทศไทย” เริ่มมีการใช้ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2488 ตามหลักฐานเก่าแก่ที่สุดในสมัยอยุธยา มีปรากฏ คนไทย เป็นคำที่คนสมัยอยุธยาใช้เรียกแทนตัวเอง เพื่อใช้แยกว่าไม่ใช่คน ยวน (ล้านนา) คนลาว (ล้านช้าง) และยังคงใช้คำนี้เรื่อยมาจนถึง สมัยรัตนโกสินทร์ และสมัยรัชกาลที่ 5 จากลัทธิล่าอาณานิคม เป็นเหตุให้มีการนำหลักเขตแดนแผนที่มาใช้ร่วมกับแนวคิดรัฐชาติ เพื่อให้เกิดเอกภาพของประเทศ ความแตกต่างของเผ่าพันธุ์ถูก สลายและกลืนกลายเป็นประเทศราช ทำให้ทุกคนที่อาศัยบนพื้น แผ่นดินไทย กลายเป็นคนไทยโดยปริยาย

การปกครองแบบรวมศูนย์อยู่ที่เมืองหลวง นับเป็นจุดเริ่มต้นของ การสร้างวัฒนธรรมใหม่ ทุกภูมิภาคจะต้องใช้ระบบและแบบแผน เดียวกันหมด เริ่มด้วยการใช้ภาษาไทย (ภาคกลาง) เป็นภาษา ราชการ การแต่งการด้วยชุดราชประแตนของข้าราชการ ฯ สยาม ใหม่จึงมีภาษาไทย ขนบประเพณี และวัฒนธรรมภาคกลางเป็น ตัวแทนของลักษณะ ความเป็นไทย และถูกนำไปหลอมรวมกับ แนวคิดชาตินิยมโดยรัชกาลที่ 6 ซึ่งมีการเชื่อมโยงเข้ากับสถาบัน ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ จนกลายเป็นแกนหลักของความเป็นไทยสืบ ต่อมา

ความเป็นไทย คือ การแสดงอัตลักษณ์ หรือตัวตนของคนไทยที่ แตกต่างจากคนเชื้อชาติอื่น ๆ และอะไรคือ ความเป็นไทย ซึ่งใน ความเป็นจริงนั้น มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้มีความแตกต่าง ตั้งแต่สมัยอยุธยา จนมาถึงปัจจุบัน ด้วยการที่คนไทยมีความถนัด ในการเลือกรับแนวคิดและสิ่งต่าง ๆ มาปรับใช้สร้างสรรค์ให้ กลายเป็นสิ่งใหม่ด้วยการประยุกต์และดัดแปลงสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เพื่อตอบสนองความต้องการให้สอดคล้องกับรูปแบบวิถี ชีวิตตามสมัย หรือความนิยมชมชอบของคนไทย ทำให้รูปแบบ

ความเป็นไทยมีลักษณะเฉพาะที่มีความหลากหลาย ดูจากประเทศไทยได้รับรางวัลชุดประจำชาติยอดเยี่ยมในการประกวดมิสยูนิเวิร์สมากที่สุดในโลกถึง 6 ครั้ง และในปี 2558 ในชุดประจำชาติ คือ ชุดตุ๊กตักไทยแลนด์ ที่นายหิรัญกฤษฎี ภัทรบริบูรณ์กุล เป็นผู้ออกแบบ ให้ น.ส. อนิพรณ์ เฉลิมบูรณะวงศ์ เป็นผู้สวมใส่ มีการพูดถึงวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถแสดงออกผ่านดนตรี วรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม การละครและภาพยนตร์ อาจจะรวมถึงการบริโภคและสินค้าบริโภค วัฒนธรรมเป็นรูปแบบของกิจกรรมมนุษย์และโครงสร้างเชิงสัญลักษณ์ที่ทำให้กิจกรรมนั้นเด่นชัดและมีความสำคัญ แนวคิดสำคัญ ของวัฒนธรรม คือ ทฤษฎี Parallelism และ ทฤษฎี Diffusionism

ทฤษฎี Parallelism คือ วัฒนธรรมเกิดขึ้นในที่ต่าง ๆ พร้อมกัน เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์คล้ายกันมาก และมนุษย์ในที่ต่าง ๆ ย่อมสามารถก่อสร้างวัฒนธรรมของตนเองขึ้นมาได้ เห็นได้จากการสร้างสิ่งประดิษฐ์อย่างเดียวกันในสถานที่ต่างกัน โดยมีรูปร่างต่างกันบ้าง แต่ประโยชน์ใช้สอยเหมือนกัน

ทฤษฎี Diffusionism ที่เชื่อว่าวัฒนธรรมเกิดจากศูนย์กลางที่ใดที่หนึ่งเพียงหนึ่งเดียว และกระจายไปในชุมชนต่าง ๆ โดยคนในชุมชนได้นำวัฒนธรรมนั้นไปดัดแปลงใช้จนกระทั่งวัฒนธรรมนั้นแพร่หลายครอบคลุมไปทั่วโลก ได้แก่ การอพยพล่าอาณานิคม การทำสงคราม การเผยแพร่ศาสนา การติดต่อค้าขาย เป็นต้น

สำหรับ **วัฒนธรรมไทย** ดูเหมือนจะมีโครงสร้างที่สำคัญ 6 ประการ คือ 1) วัฒนธรรมแบบเกษตรกรรม คนไทยเกี่ยวข้องกับน้ำ ผู้คนส่วนใหญ่เดิมจะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำการเพาะปลูกข้าว ทำสวนบ้าง และเลี้ยงสัตว์บ้าง ดังนั้นวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตต่าง ๆ จึงมักเกี่ยวข้องกับน้ำและการเกษตร เช่น ประเพณีการจ่าน้ำเข้า การลงแขกเกี่ยวข้าว การแห่นางแมวเพื่อขอฝน ซึ่งพบได้ทั่วไปในชนบท ๆ

2) วัฒนธรรมที่ยึดถือการกุศล คนไทยนิยมทำบุญในงานเทศกาลต่าง ๆ เพื่อเป็นสิริมงคลและเพื่ออุทิศบุญกุศล ให้ญาติผู้ใหญ่ที่ล่วงลับไปแล้ว ดังนั้นในงานมงคล หรือ งานอวมงคลของไทย มักจะมีการทำบุญเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของพิธีเหล่านั้นด้วย

3) วัฒนธรรมที่ยึดถือเครือญาติ สังคมไทยมีความสัมพันธ์กันโดยอาศัยหลักอาวุโส คนที่อายุน้อยกว่าจะให้ความเคารพผู้ที่มีอายุมากกว่า หรืออาวุโสมากกว่า ด้วยถือว่า ผู้อาวุโสเป็นผู้ที่มากประสบการณ์ พบเห็นเรื่องราวในชีวิตมาก่อนผู้ที่มีอายุน้อย การเข้าหาและพูดคุยกับท่านเหล่านั้นจะทำให้ได้รับประสบการณ์ที่ดี ซึ่งอาจจะนำมาปรับใช้ในชีวิต

4) วัฒนธรรมที่ยึดถือพิธีกรรม พิธีตามความเชื่อและมุ่งหวังความมีหน้าตาในการจัดงาน โดยส่วนใหญ่ในสังคมไทยมีพิธีกรรมมากมาย เรามีกงานตั้งแต่เกิด และมีการโกนผมในเด็ก งานแต่งงาน จนถึงงานศพ ซึ่งแต่ละงานมีพิธีกรรมมากมาย เช่น งานแต่งงาน ที่มีการแห่ขันหมากมาสู่ขอ การรดน้ำสังข์อวยพรคู่บ่าวสาว การจัดงานเลี้ยงฉลองสมรสโดยเชิญญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงทั้งเจ้าบ่าว เจ้าสาว มาร่วมเป็นเกียรติในงาน ฯ

5) วัฒนธรรมที่นิยมความสนุกสนาน กิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมไทยมักมีการสอดแทรกความสนุกสนานไว้ด้วยเสมอ มีการร้องรำ เพลง เต้น แม้แต่กิจกรรมการต่อมวย ซึ่งเป็นการต่อสู้ ยังมีการใช้เพลงเป็นองค์ประกอบ และกิจกรรม เช่น เพลงเรือ เพลงฉ่อย ซึ่งเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านที่ช่วยผ่อนคลายความเหนื่อยหลังเสร็จสิ้นฤดูกาลเก็บเกี่ยว

6) วัฒนธรรมที่มีการผสมผสาน ซึ่งเป็นการผสมผสานหลายสิ่งทีมาจากอินเดีย เช่น พิธีกรรมทางศาสนาพราหมณ์ ศาสนาประจำชาติ คือ พุทธศาสนาที่มาจากอินเดียเช่นกัน แม้แต่ลัทธิขงจื้อ การเคารพผู้ใหญ่ การอยู่อย่างปรองดองซึ่งมาจากจีน รวมถึงรูปแบบ

ของอาหารต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีวัฒนธรรมที่มาจากชาติ
ยุโรป ทั้งทางด้านการแต่งกาย อาหาร และเทคโนโลยี